

Organizacje pożytku publicznego (OPP) są jednym z filarów wspierających obywatelską aktywność na rzecz dobra społecznego. Coraz więcej podatników przekazuje im środki z 1 proc. odpisu z podatku dochodowego. Dlatego zdaniem NIK należy bardziej precyzyjnie niż dotąd określić zasady dokumentowania i rozliczania się przez OPP z przekazanych przez podatników środków. Główną przeszkodą w zapewnieniu pełnej transparentności jest brak prawnego obowiązku wyodrębniania przez OPP w ewidencji finansowo-księgowej zarówno przychodów z odpisu, jak i ponoszonych z tych środków kosztów administracyjnych.

NIK wskazuje na konieczność ujednolicenia i uregulowania przepisów, dotyczących funkcjonowania OPP. Niespójne przepisy sprawiają kłopot z odczytywaniem i interpretowaniem danych ze sprawozdań finansowych organizacji pożytku publicznego. Z jednej bowiem strony OPP muszą - zgodnie z nałożonym przez ministra obowiązkiem - określać w sprawozdaniach cel, na jaki wydały środki pochodzące z 1 proc. odpisów, z drugiej zaś OPP nie mają prawnego obowiązku gromadzenia danych niezbędnych do sporządzenia rzetelnego sprawozdania. W konsekwencji blisko 30 proc. OPP nie uwzględnia w ogóle tych danych w sprawozdaniach, część organizacji podaje zaś wyłącznie dane szacunkowe. Zdaniem NIK sytuacja ta wymaga uregulowania tym bardziej, że coraz więcej Polaków przekazuje swój 1% na rzecz organizacji pożytku publicznego. W 2005 r. zrobiło to zaledwie 0,3 % podatników, tymczasem w roku 2011 było to już 38 % (ponad 10 mln), a w 2014 roku 45 % (12 mln) podatników.

Wciąż nie została też ustanowiona prawem reguła dotycząca wydatkowania środków pochodzących z odpisu 1 proc. na koszty administracyjne. OPP - poza finansowaniem zadań statutowych - muszą mieć pieniądze na pokrycie kosztów administracyjnych, np. na wypłatę wynagrodzeń pracowników, remonty czy działania promocyjne. NIK zwraca uwagę, że chcąc pozyskać jeszcze większe niż do tej pory zaufanie obywateli, w interesie OPP byłoby jednoznaczne zapisanie, jaką część napływających środków i z jakiego źródła organizacje mogą wydawać na koszty administracyjne. Dzięki takiej regulacji, można byłoby jednocześnie zapewnić spokojne funkcjonowanie organizacji oraz transparentność rozliczeń.

NIK odnotowuje, że część z OPP - mimo braku obowiązku prawnego - z własnej inicjatywy dokonała wyodrębnienia przychodów i kosztów administracyjnych z odpisu w swojej ewidencji finansowo-księgowej. Takie działania na rzecz transparentności NIK wskazuje jako dobre praktyki godne upowszechnienia.

Minister ds. społecznych nadzorował organizacje pożytku publicznego w badanym okresie na tyle, na ile pozwalały mu na to określone prawem narzędzia. Minister zlecał wojewodom i urzędowi kontroli skarbowej prowadzenie kontroli w OPP, przygotował Koncepcję zmian w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w zakresie podniesienia standardu OPP (2012 r.), a także projekt Dobrych praktyk organizacji pożytku publicznego (2013 r.).

Przygotowana Koncepcja zmian zakładała m.in. wprowadzenie limitu kosztów administracyjnych dla organizacji i obowiązek ich wyodrębniania w ewidencji księgowej, a także zakaz przeznaczania środków z odpisu na reklamę oraz inwestowania ich na rynku finansowym. Jednak w wyniku opinii Rady Działalności Pożytku Publicznego, kwestionującej potrzebę wprowadzenia proponowanych zmian, minister żadnej z nich nie uwzględnił w projekcie nowelizacji ustawy.

Przeprowadzone przez NIK w ministerstwie badanie 50 sprawozdań merytorycznych OPP za lata 2011-2012 wykazało, że System sprawozdań OPP, który miał ułatwić organizacjom składanie i

NIK o wykorzystaniu 1% przez organizacje pożytku publicznego

Kategoria: Polityka Społeczna

Opublikowano: niedziela, 07, grudzień 2014 23:00

Rafał Rudka

Odśłony: 1203

publikowanie sprawozdań, nie umożliwił weryfikacji wprowadzanych danych ani korygowania sprawozdań już opublikowanych. Problem stanowiły także nieprecyzyjne instrukcje we wzorze sprawozdania. Wzór ten budził wątpliwości OPP, jednak minister nie robił nic, by go zmienić. W konsekwencji dane przekazane opinii publicznej zawierały wiele błędów.

Kontrole przeprowadzone przez MPiPS wykazały, że część OPP nie przedkładała ministrowi ds. społecznych sprawozdań merytorycznych i finansowych. Organizacje, które - mimo wezwania - sprawozdań nie składały, minister konsekwentnie wykreślał z rejestru OPP. W ten sposób w latach 2011-2013 status OPP utraciło odpowiednio 44, 371 i 338 organizacji. NIK zwraca jednak uwagę, że minister nie dysponuje wystarczająco szeroka skalą możliwych działań. W zasadzie w każdej sytuacji jedyną sankcją jest pozbawienie danej organizacji statusu OPP. W przypadku, gdy skala stwierdzonych nieprawidłowości jest niewielka - wydaje się to karą nadmiernie rygorystyczną.

Zdaniem NIK, aby ministerstwo mogło sprawować skuteczny nadzór nad środkami otrzymywanymi z „jednego procenta” powinny być one odrębnie ewidencjonowane. Poza wprowadzeniem prawnego obowiązku wyodrębniania środków z odpisu w ewidencji finansowo-księgowej, zdaniem NIK należy także ustanowić ustawowe reguły dysponowania tymi środkami, w odniesieniu do finansowania z nich kosztów administracyjnych.

NIK zwraca też uwagę, że ustawodawca zobowiązał publiczne radio i telewizję do nieodpłatnego rozpowszechniania, we współpracy z OPP, audycji popularyzujących m.in. ideę przekazywania konkretnym organizacjom pożytku publicznego 1 proc. podatku PIT. Z kontroli wynika, że OPP, poza jednostkowymi przypadkami, z tej możliwości nie korzystały.

W świetle ustaleń z kontroli w ocenie NIK zasadne jest wprowadzenie zmian w prawie umożliwiających m.in.:

- zobowiązanie OPP z rocznym przychodem przekraczającym np. 100 tys. zł do wyodrębniania przychodów z 1% oraz kosztów administracyjnych. Takie rozwiązanie stworzyłoby warunki dla transparentnego rozliczania środków i rzetelnego sporządzania sprawozdań, także w kontekście realizacji woli obywatela odnośnie szczegółowego celu odpisu;
- określenie jasnych i przejrzystych zasad dysponowania przez OPP środkami z odpisu 1%;
- ujednoczenie wzoru sprawozdania z działalności OPP, tak, aby zmniejszyć ryzyko zamieszczania w sprawozdaniach nierzetelnych danych;
- przyjęcie szerszego katalogu sankcji, nakładanych za nieprawidłowości, który wykluczy konieczność wykreślanie organizacji z listy OPP w wyniku drobnych nieprawidłowości (Minister już zapowiedział zaproponowanie takiego rozwiązania w kolejnej nowelizacji ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie).

Z pełną treścią raportu można zapoznać się [TUTAJ](#).

Źródło: NIK